

Halvårlig orientering om WTO

1. halvår 2004

Halvårlig orientering om WTO

1. halvår 2004

I henhold til Beretning om Folketingets behandling af WTO-sager afgivet af Europaudvalget den 14. marts 1997 orienterer regeringen hvert halve år om de væsentlige sager, der forventes behandlet i WTO-regi.

Indhold

1. Indledning	3
2. Status for DOHA-runden	4
• Efter Cancun	4
• Landbrug	6
• Told og andre handelshindringer	7
• Told og todsatser	8
• Handel med tjenesteydelser	9
• Særlige hensyn til udviklingslandene	11
• TRIPs aftalen	13
• Handel, miljø og bæredygtig udvikling	15
• Arbejdstagerrettigheder	17
• Tvistbilægelsesorgan	18
• Anti-dumping og statsstøtte	19
• Singapore-emnerne	20
3. Optagelse af nye medlemmer	22
4. Sager i WTOs tvistbilægningssystem	23
5. Grønland og Færøerne	24
6. Arbejdet i EU med WTO-sager og EU's 3. lands aftaler	25
Bilag	26
Bilag 1: Codex alimentarius	26
Bilag 2: Oversigt over WTO forhandlings- og arbejdsgrupper	30
Grupper og komiteer under handelsforhandlingskomiteen - 2004	30
Bilag 3: WTO medlemmer og ansøgerlande pr. 15. marts 2004	31
Bilag 4: Beach Club samarbejdet	34
Appendiks	36

Kort om WTO

Verdenshandelsorganisationen, World Trade Organisation (WTO), blev grundlagt den 1. januar 1995 som afløser for og udbygning af GATT (General Agreement on Tariffs and Trade).

WTO arbejder for at skabe gennemsigtighed, forudsigelighed og lige behandling af virksomheder,

importører og eksportører på de internationale markeder og er i dag den eneste globale organisation, der fastsætter og administrerer handelsregler mellem lande i hele verden. WTO's handelsaftaler er bindende for medlemslande og organisationens domstolssystem kan idømme et land straf-told, hvis det overtræder reglerne.

Store udfordringer for WTO

Ved årsskiftet 2003/2004 tegner der sig et blandet billede i WTO's Doha-runde (Doha Development Agenda). På den ene side blev mødet i Cancun i september 2003 et alvorligt tilbageslag i bestræbelserne på at sikre øget frihandel i verden. På den anden side synes medlemslandene i WTO at tage krisen tilstrækkeligt alvorligt til, at der ses begyndende bevægelser, så Runden kan komme i gang igen. Både EU og USA har siden Cancun sendt signaler om, at man er for-

pligtet af Runden. Det hører med til billedet, at den forudgående Uruguay-runde også bevægede sig rykvis fremad og vekslede mellem blokering og fremskridt.

Udover statusredegørelsen for forhandlingssituationen i Doha-Runden redegøres der i denne halvårsrapport også kortfattet for WTO-optagelser, åbenhed i WTO, tvister i WTO, der involverer EU, og fællesskabets arbejde med handelspolitiske spørgsmål.

Verdenshandelen steg moderat i 2003

WTO konstaterer i en rapport om verdenshandelen, der udkom i april 2004, at selv om den globale handel med varer steg i 2003, så var der kun tale om en moderat fremgang, og væksten ligger fortsat under niveauet fra slutningen af 1990'erne. Samtidig var væksten meget ulige fordelt med stærkt stigende handel i Asien og Østeuropa, mens handelen i verdens øvrige regioner fremviste en mere moderat vækst. Hvor væksten i verdenshandelen i sidste halvdel af 1990'erne i gennemsnit lå på ca. 5,5 pct. årligt, var den reale vækst i 2003 på 4,5 pct. Set i lyset af SARS og spændingerne i Mellemøsten blev vækstraten i 2003 dog højere end WTO tidligere havde forventet, og væksten var i 2003 højere end i de foregående år. I nominelle priser voksede handelen med varer (eks-

port plus import) med 16 pct. til i alt 14.831 mia. dollar i 2003, mens handelen med tjenesteydelser steg til 3.506 mia. dollar, svarende til en vækst på 12 pct.. WTO vurderer dog, at mere end to tredjedele af denne vækst alene skyldes ændringer i dollarkursen. Derudover kunne en stor del af væksten tilskrives Kinas stigende udenrigshandel, der op gennem 1990'erne steg tre gange hurtigere end verdenshandelen og i 2003 blev øget med mere 35 pct.. Dette vel og mærke i en periode, hvor verdenshandelen har været stagnerende. Også Indien og Japan oplevede en markant fremgang i varehandelen sidste år. For de mindst udviklede lande steg såvel import som eksport, uden at det grundlæggende ændrede deres svage placering i den internationale handel.

Doha-Runden skal fremme verdenshandelen

Doha-Runden er det væsentligste forum for forhandlinger om handelspolitik og foregår inden for rammerne af Verdenshandelsorganisationen, WTO. Forhandlingerne blev igangsat i Doha (Qatar) i november 2001 med det mål yderligere at liberalisere verdenshandelen og fremme udviklingslandenes integration og muligheder i den globale økonomi. Det sker blandt andet ved at mindske told- og andre handelsbarrierer for varehandel (for eksempel med landbrugsvarer), ved at fremme international

handel med tjenesteydelser (for eksempel inden for søfarten) og ved at give udviklingslandene bedre vilkår i den globale økonomi. Forhandlingerne er opdelt på en række områder. Blandt andet varehandel, landbrug, tjenesteydelser, antidumping, miljø, investeringer, konkurrence, handelslettelser, teknisk bistand samt særlige undtagelser for udviklingslandene. Forhandlingerne skulle efter planen være afsluttet inden udgangen af 2004, men det vil i praksis næppe være muligt at nå.

Efter ministermødet i Mexico

Forhandlingerne i Cancun endte uden resultat, men der er siden visse positive tegn. Verden kan få en global velfærdsgevinst på op til 620 mia. dollar om året, hvis alle barrierer for varehandel fjernes. Heraf vil 40 pct. komme udviklingslandene til gode.

Som led i Doha-Runden mødtes WTO-landenes ministre i Cancun, Mexico, den 10. - 14. september 2003. WTO havde før Cancun beregnet, at hvis man fjerner alle barrierer for handel med varer i verden, vil det betyde en global velfærdsgevinst på op til 620 mia. dollar om året. Heraf vil 40 pct. komme udviklingslandene til gode. Mødet endte uden resultat. Det skyldtes flere ting. Først og fremmest forhandlingernes indhold, hvor der ikke kunne slås bro mellem WTO-landenes synspunkter. Men også forhandlingsformen syntes at have spillet en rolle for de manglende resultater.

Forhandlingerne i Cancun fokuserede især på, om WTO's medlemmer skulle forhandle videre om de fire såkaldte Singapore-emner. Singapore-emnerne drejer sig om investeringer, konkurrence, handelslettelser (mindre toldbureaukrati) og offentlige indkøb. Sammen med andre lande så Danmark og EU gerne,

at der blev indgået WTO-aftaler om de fire emner. For eksempel ville en konkurrenceaftale kunne give internationale regler om multinationale selskabers adfærd og om monopoler og karteller. Det var imidlertid ikke muligt for EU at komme igennem med sit forhandlingsønske. Af hensyn til de samlede forhandlinger valgte EU derfor at udvise fleksibilitet. Men drøftelserne kørte alligevel fast, da visse asiatiske lande fastholdt at ville forhandle om Singapore-emnerne, mens en række udviklingslande ikke ønskede forhandlinger.

Forløbet betød, at man aldrig nåede at drøfte handel med landbrugsvarer, som op til mødet i Cancun havde været et andet hovedemne. Som optakt til ministermødet var EU og USA – på opfordring fra andre WTO-lande – blevet enige om et fælles landbrugsudspil. I udspillet var EU klar til at fjerne sin eksports-tøtte til en række landbrugsprodukter, der er af særlig interesse for udviklingslandene.

Bomuld blev i Cancun genstand for intensive drøftelser mellem afrikanske udviklingslande og USA. Baggrunden var et udspil fra fire bomuldsproducerende vestafrikanske lande, som ønskede større markedsadgang. For især USA var det et følsomt emne på grund af landets støtte til egen bomuldsproduktion, og det lykkedes ikke parterne at nå til enighed.

Danmark vil have gang i forhandlingerne

Efter blokeringen i Cancun har Danmark sat en række initiativer i værk for at bidrage til, at WTO-forhandlingerne hurtigst muligt kommer tilbage på sporet. Indsatsen finder sted på flere niveauer – i forhold til WTO, i EU, i forhold til udviklingslandene og bilateralt. Især stod det klart efter Cancun, at der er behov for at styrke dialogen med udviklingslandene om emnerne på WTOs dagsorden. På den baggrund har man fra dansk side taget initiativ

til at arrangere en ministerkonference og et seminar i Afrika om handelspolitik. Det sker i samarbejde med de andre nordiske lande. Som et andet initiativ styrker Danmark WTO-dialogen med programsamarbejdslandene. Andre EU-lande opfordres til at igangsætte lignende initiativer. Endelig vil Danmark som følge af Cancun arbejde for at etablere en international vision for de fattigste landes landbrug.

Som led i forberedelsen af Cancun mødet var det umiddelbart inden ministermødet lykkedes WTO-landene at nå til enighed om det vigtige spørgsmål om udviklingslandenes adgang til livsnødvendig medicin. Danmark og EU havde sammen med udviklingslandene længe presset på for, at dette blev løst.

Cancun-forløbet førte til, at der fra flere sider efterfølgende blev stillet spørgsmålstejn ved forhandlingsformen i WTO. Blandt andet har det været drøftet, at man reelt først på mødets sidste dag nåede til de egentlige forhandlinger, og at flere delegationer på dette tidspunkt syntes fastlåst af en hård retorik. Samtidig har det været et WTO princip, at alle skulle være enige, før forhandlingerne kunne gå videre.

WTO havde før Cancun beregnet, at hvis man kan fjerne alle barrierer for handel med varer i verden, vil det betyde en global velfærdsgevinst på op til 620 mia. dollar om året. Heraf vil 40 pct. komme udviklingslandene til gode.

EU-tiltag efter Cancun

Både Danmark og EU tog konsekvensen af Cancun. EU havde indtil da været en af de drivende kræfter i Doha-Runden. Men med blokeringen måtte EU-landene erkende, at EU ikke i det lange løb kan være den eneste spiller på banen. Skal forhandlingerne lykkes, må alle bidrage. Derfor er man i EU enige om at øge presset på de andre WTO-medlemmer. Samtidig har EU valgt selv at gå foran og på ny udvise fleksibilitet. Det er sket vedrørende Singapore-emnerne. Her har EU tilbudt frivillige aftaler – altså at kun de lande, som selv ønsker det, er med i aftalerne. Disse emner vil således ikke kunne blokere for rundeforhandlingerne. For Danmarks vedkommende er det vigtigt, at EU blandt andet med denne indrømmelse fortsat påtager sig et ansvar for, at der sker fremskridt i forhandlingerne.

Fremtidsudsigterne for Doha-Runden

I den første del af 2004 ses visse tegn på, at Doha-Runden er på vej tilbage på sporet. I december 2003

mødtes medlemslandene igen i WTO's Generelle Råd – som ventet uden, at det førte til noget egentligt forhandlingsgennembrud. Man var dog enige om nødvendigheden af, at Doha-Runden kommer i gang igen. Samtidig er de forhandlingsgrupper, som de løbende drøftelser hidtil er foregået i, blevet gendannet af medlemslandene og nye formænd for grupperne er blevet udpeget. Et andet positivt tegn var, at den amerikanske udenrigshandelsrepræsentant ved indgangen til 2004 skrev til samtlige WTO's medlemmer. I brevet, som er et modstykke til EU's initiativer efter Cancun, forpligter USA sig til at nå resultater i Doha-Runden i 2004. Den amerikanske erklæring dæmper op for en bekymring for, om det amerikanske præsidentvalg i november 2004 kan hæmme USA's manøvre dygtighed i Doha-Runden. I brevet foreslår USA blandt andet, at WTO-landene i løbet af 2004 afholder en ny ministerkonference.

På nuværende tidspunkt er de samlede udsigter for Doha-Runden dermed blandede. På den ene side var Cancun et alvorligt tilbageslag i bestræbelserne på at sikre øget frihandel i verden. På den anden side ser WTO's medlemslande ud til at tage krisen tilstrækkeligt alvorligt til, at der kan komme gang i Doha-Runden igen. Det hører med til billedet, at også den forudgående Uruguay-runde bevægede sig trinvis fremad mellem blokering og fremskridt.

Svære forhandlinger om landbrug

Hovedudfordringen i de kommende måneder bliver at nå til enighed om principperne i en ny aftale på landbrugsområdet. Men i praksis er det ikke muligt at afslutte Doha-Runden som planlagt inden udgangen af 2004.

Formanden for WTO's landbrugskomité fremsatte i marts 2003 et oplæg til hovedprincipperne for de forpligtelser på landbrugsområdet, som WTO's medlemmer ville påtage sig ved Doha-Rundens afslutning. EU og USA fulgte i august 2003 dette op med et ganske vidtrækkende udspil, hvor EU bl.a. var rede til at fjerne støtte til produkter af særlig interesse for udviklingslandene. En vigtig forudsætning for udspillet var EU's beslutning om at reformere den fælles landbrugspolitik. Udspillet skete efter ønske fra de andre WTO-lande. Som modtræk til EU's og USA's fælles udspil fremlagde en gruppe udviklingslande, "G-20 landene" under ledelse af Brasilien og flere andre latinamerikanske lande samt Kina, Sydafrika og Indien, et tredje oplæg. I et forsøg på at finde et fælles forhandlingsgrundlag forud for ministerkonferencen i Cancun udsendte formanden for WTO's generelle råd et udkast til en kompromistekst.

EU støtter afrikanske krav om bomuld

Forud for Cancun-mødet lå de forskellige lande og landegrupperes udgangspunkter langt fra hinanden uden nødvendigvis at være uforenelige. Formanden for konferencen vurderede dog, at kløften var stor, og derfor blev forhandlingerne på området ikke indledt, før de samlede forhandlinger i Doha-Runden af andre grunde blev afbrudt. En medvirkende årsag til, at man ikke nåede til egentlige forhandlinger på landbrugsområdet, var spørgsmålet om bomuld. Her var fronterne trukket hårdt op mellem en række udviklingslande over for især USA. EU støttede en række af de fattigste afrikanske landes krav om en nedsættelse af (primært USA's) handelsforvridende bomuldstøtte. Bomuldsspørgsmålet har stor symbolsk betydning for forhandlingerne – ikke mindst for at tydeliggøre, at resultater i Doha-Runden overordnet er til gavn for udviklingslandene.

Alle må dele byrderne

I månederne efter Cancun-konferencen gennemførte formanden for WTO's generelle råd drøftelser med WTO-medlemmerne om blandt andet landbrug. På den baggrund tilkendegav formanden overfor det generelle råd i december 2003, at der blandt medlemmerne er både forhandlingsvilje og enighed om, hvilke emner der skal fokuseres på. Der synes således at være enighed om at reducere det samlede støtteniveau - herunder væsentlig reduktion af den mest handelsforvridende støtte og et loft på anden støtte. Hvad øget markedsadgang angår, er der forståelse for, at der på den ene side må være forskel på forpligtelserne for udviklede lande og udviklingslande, men samtidig forudsættes villighed fra alle til at dele byrderne ved toldreduktion. For så vidt angår eksportkonkurrence, er det centrale spørgsmål at finde en slutdato for udfasning af alle former for subsidier. Fremskridt i forhandling af disse spørgsmål ventes at styrke forudsætningerne for løsning af andre udestående, herunder ikke mindst tilfredsstillende ordninger for udviklingslandene.

Nye forhandlinger på vej

Hovedudfordringen i de kommende måneder bliver at nå til enighed om hovedprincipperne i en ny aftale på landbrugsområdet, og forhandlingsgrupperne skal derfor indkaldes på ny. Der er tale om en kompleks forhandlingssituation, der tilmed er præget af en vis stilstand i lyset af det kommende amerikanske præsidentvalg. USA markerer dog fortsat en forhandlingsvilje. Det er imidlertid en kendsgerning, at landbrugsforhandlingerne og Doha-Runden næppe kan afsluttes som planlagt inden udgangen af 2004. Det er nu afgørende for fremdrift i forhandlingerne at alle lande - og især de mest udviklede - i de kommende måneder fastholder dialogen i landbrugsforhandlingerne. Og det er vigtigt, at de udviser forståelse for udviklingslandenes synspunkter. Danmark har i EU-kredsen løbende arbejdet for et ambitiøst EU-udspil i retning af yderligere liberalisering af samhandlen på et balanceret og bæredygtigt grundlag. Udgangspunktet for EU's forhandlinger er de reformer, som EU allerede har besluttet siden Uruguay-rundens afslutning.

Told på handel med varer skal ned

Toldsatser er hindringer for den frie verdenshandel. Formålet med Doha-Runden er også at fjerne eller sænke toldsatser til et minimum. Det kan dog give ulandene problemer.

Forhandlingerne sigter mod at sænke og eventuelt afskaffe told og ikke-toldmæssige handelsbarrierer - herunder sænke høje toldsatser og fjerne told-eskalering. Det sidste indebærer, at varenes stigende forarbejdningsgrad medfører stigende toldsatser. Det understreges i dagsordenen for møderækken, Doha Development Agenda (DDA), at forhandlingerne skal dække alle produktområder, og at de skal sigte mod at fjerne handelsbarrierer for produkter, som er af eksportinteresse for udviklingslandene og i øvrigt tage særligt hensyn til de mindst udviklede landes interesser.

Forhandlingerne blev indledt i januar 2002 og har hidtil fokuseret på at etablere principperne for, hvordan der skal foretages toldreduktioner. WTO-forhandlingsgruppen satte oprindeligt 31. maj 2003 som deadline for at nå til enighed om disse principper. En række lande og EU har nu fremsat forslag til principper, og diskussionen koncentrerer sig om, hvordan og på hvilken måde toldnedsættelser skal gennemføres.

Der tegner sig enighed om at tage udgangspunkt i tidligere indgåede GATT-aftaler om bindinger af toldsatser. Det vil belønne de lande, der efterfølgende har bidraget til handelsliberalisering via egne nationale toldnedsættelser. Disse forhandlinger skulle have været endelig afsluttet i Cancun, men heller ikke dette punkt blev løst.

EU foreslår nedsættelse af told på de vigtigste varer

EU har fremlagt et forslag om generelt at sænke toldsatserne med særligt fokus på udviklingslandenes behov. Ifølge forslaget skal de højere toldsatser reduceres relativt mere end de lavere satser, hvilket vil indsnævre spændet mellem høje og lave toldsatser. EU foreslår særligt store toldnedsættelser for udviklingslandenes vigtigste eksportprodukter - herunder tekstiler - samt begrænset brug af told-eskalering, hvor varenes stigende forarbejdningsgrad medfører stigende toldsatser. Målet med de to forslag er at forbedre udviklingslandenes muligheder for at udvikle vareproduktion med højere værditilvækst. EU's forslag tager også hensyn til de indbyrdes forskelle mellem udviklingslandene og ønsket om at tage særligt hensyn til de mindst udviklede udviklingslande. Forslaget indebærer således, at toldnedsættelser og tidsplanen for deres indførelse kan variere alt efter de enkelte landes udviklingsstrin. Desuden foreslår EU, at alle udvik- ▶

Liberalisering af verdenshandelen i dansk interesse

Danmark er som en lille og åben økonomi afhængig af gode eksport- som importmuligheder. Derfor har vi en naturlig interesse i, at verdenshandelen fortsat liberaliseres. Danmark arbejder især for bedre markedsadgang i de sektorer, hvor danske virksomheder har særlige interesser, ekspertise og konkurrencefordele. Danmark arbejder for at få fjernet den såkaldte tolde-skalering - også kaldet toldanomali - altså det misforhold, der eksisterer mellem told på eksempelvis ferske

råvarer og told på forarbejdede varer. Et højt dansk ambitionsniveau i WTO's forhandlinger om markedsadgang for ikke-landbrugsprodukter omfatter også særlig hensyntagen til udviklingslandene og deres fortsatte integration i verdensøkonomien. Det skal ske gennem bedre markedsadgang for deres varer til markederne i de udviklede lande og gennem bedre betingelser for handel indbyrdes mellem udviklingslandene.

lede lande følger EU's "Everything But Arms"-initiativ. Det betyder i praksis told- og kvotefri adgang for alle produkter fra de mindst udviklede lande – dog ikke våben. Der er dog lagt op til overgangsordninger for sukker, bananer og ris. EU peger på, at en sænkning af udviklingslandenes ofte meget høje toldsatser også vil være gavnlig for handlen indbyrdes mellem udviklingslandene.

USA vil fjerne al told i 2015

Blandt de fremlagte forslag om at gennemføre toldreduktioner er det amerikanske det mest vidtgående. USA har foreslået en to-trins model, der først nedsætter alle toldsatser til maks. 8 pct. i 2010 for derefter i 2015 helt at afskaffe al told. USA's mål om en fuld afskaffelse af al told møder modstand fra specielt udviklingslandene, der har de højeste toldsatser og dermed vil tabe mest, hvis al told bortfalder. Udviklingslandene frygter, det vil fratage dem én af deres største skattekloder og desuden fjerne den toldmæssige særbehandling, som disse lande i dag får i form af fordelagtig – og ofte toldfri – markedsadgang for eksport af deres varer til markederne i de udviklede lande.

Frem mod tidsfristens udløb den 31. maj 2003 havde EU og USA arbejdet tæt sammen for at opnå enighed om en fælles holdning til toldreduktioner, der nu omfatter en generel formel for toldreduktioner og for toldreduktioner i udvalgte sektorer samt særbetingelser for udviklingslandene.

Toldeskalering og toldanomali

EUs aftaler om handel med en række lande og landegrupper omfatter forarbejdede varer. Normalt er disse aftaler baseret på toldeskalering. Det betyder, at toldsatserne stiger desto mere forarbejdet en vare bliver. I nogle tilfælde er der imidlertid tale om det modsatte. Det kaldes toldanomali. F.eks. er der således for en række fiskerivarer, især hvidfisk, et misforhold mellem størrelsen af den told, som pålægges henholdsvis råvarer og forarbejdede fiskevarer (halv- og helfabrikata). Det betyder, at råvaren er relativt dyrere i forhold til den forarbejdede fisk. Det misforhold svækker de europæiske forarbejdningsvirksomheders konkurrenceevne overfor konkurrenter fra tredjelande, der har fri adgang til råvarer og opnår fordelagtig toldmæssig adgang til EU-markedet for deres forarbejdede fiskevarer.

Ikke-toldmæssige handelsbarrierer omfatter blandt andet tekniske standarder. EU har foreslået, at disse tekniske handelshindringer bliver undersøgt og gennemgået med det mål at reducere dem mest muligt. I første omgang har man valgt at udpege de ikke-toldmæssige handelsbarrierer via indberetninger fra WTO-medlemmerne selv. Et andet vigtigt emne i samme kategori er handelslettelse, der er et af de fire Singapore-emner.

EU presser på for mere indhold i udspillene om tjenesteydelser

40 lande har indtil nu givet tilbud om liberalisering af handel med tjenesteydelser. Heraf godt 10 udviklingslande. Men omfanget af tilbudene er beskedent.

EU og Danmark har store interesser inden for handel med tjenesteydelser. EU har derfor dels stillet krav til størstedelen af WTO's medlemmer, dels fremlagt det formentlig mest substantielle tilbud blandt deltagerne i forhandlingerne. EU's tilbud indeholder dog ikke noget, der underminerer offentlige tjenesteydelser eller de enkelte medlemmers ret til at regulere tjenesteydelser. EU har heller ikke afgivet tilbud inden for sundhed, uddannelse eller audiovisuelle ydelser. EU har søgt at imødekomme udviklingslandene ved at tilbyde en række forbedringer i adgangen til at opnå ret til midlertidigt arbejdsophold i EU. Disse vedrører blandt andet kontraktmedarbejdere, forretningsbesøgere for selvstændige erhvervsdrivende og medarbejdere, der overflyttes internt mellem to afdelinger i samme koncern.

Modsvarende har EU modtaget krav fra en del af de øvrige WTO-medlemmer. Kravene varierer betydeligt

i omfang og detaljeringsgrad afhængig af landet og dets konkrete kommercielle interesser. Andre lande har stillet krav til EU om yderligere liberalisering i næsten alle servicesektorer. Der er modtaget lige så omfattende krav fra nogle udviklingslande, som der er fra store industrilande. Udviklingslandenes væsentligste interesse ligger i at få bedre markedsadgang inden for det såkaldte "Mode 4", som omfatter midlertidig personbevægelse. Det er for eksempel kortere udstationeringer af konsulenter til at løse kontraktopgaver. EU har søgt at imødekomme udviklingslandene ved at fremlægge et substantielt tilbud på området og ved at graduere sine krav efter landenes udviklingsniveau - for de mindst udviklede lande med fokus på infrastruktur. Tilbuddet er i overensstemmelse med dansk udlændingelovgivning.

Få tilbud om liberalisering

Pr. januar 2004 har 40 lande givet tilbud til handelsliberaliseringer på tjenesteydelsesområdet, heraf godt en snes tilbud fra udviklingslande. Der udestår endnu tilbud fra flere af de toneangivende og mest velstillede udviklingslande og fra en lang række andre udviklingslande. Som udgangspunkt kan antallet af tilbud ikke betegnes som tilfredsstillende. Dog hører det ▶

Søfart en sektor af særlig dansk interesse

Inden for tjenesteydelser er søfart en sektor af særlig dansk interesse. Efter Uruguay-Runden i 1994 forhandlede man videre på de enkelte områder, heriblandt søfarten. Forhandlingerne forblev dog resultatløse og blev derfor udsat. Her blev søfart indbygget i dagsordenen og skulle forhandles på linje med andre transportområder. EU har inkluderet søfart i næsten alle sine krav til tredjelande og genfremsat et tilbud fra 1996 med to nye elementer, hvor EU har store interesser. EU vil give ret til omplacering af egne tomme containere og ret til såkaldt *feederings**

af egen international last. " Det er for dansk søfart af betydning, at de to nye elementer er inkluderet i EU's tilbud. Det skyldes muligheden for, at EU-landene får adgang til at udføre *feederings* på store og voksende markeder med lange kyststrækninger i f.eks. Kina, Indien og USA."

* "*Feederings*" dækker søtransport af egen international last mellem flere havne i det samme land, typisk for at samle og sejle lasten ud af landet på et større skib.

med til billedet, at bortset fra de udeblevne tilbud fra de toneangivende udviklingslande, kommer de afgivne tilbud fra lande, der står for en betydelig del af verdenshandlen med tjenesteydelser. Mere skuffende er dog niveauet for de tilbud, som en række lande har afgivet.

Opfølgning på Uruguay-Runden

Doha-Rundens forhandlinger om tjenesteydelser var en del af den ”indbyggede dagsorden” fra Uruguay-Rundens (1986-1994) afsluttende ministerkonference i Marrakesh i april 1994. Her blev det besluttet, at der i januar 2000 skulle indledes forhandlinger om en liberalisering af handlen med tjenesteydelser. Doha-

erklæringen gav forhandlingerne et vigtigt skub fremad ved i paragraf 15 at bekræfte, at tjenesteydelsesforhandlingerne indgik i den ny Doha-Runde og ved at beslutte, at WTO’s medlemmer skulle fremlægge krav til hinanden om markedsadgang på tjenesteydelsesområdet senest den 30. juni 2002 og tilbud om, hvad man kunne yde hinanden senest den 31. marts 2003. Efter at både krav og tilbud var fremlagt, gik de egentlige forhandlinger i gang. Tjenesteydelserne er et af de mere tekniske forhandlingsemner i Doha-Runden. Det betyder blandt andet, at der på området sker særlig fordelagtig behandling af udviklingslande, og at behovet for teknisk assistance for udviklingslandenes deltagelse generelt er anerkendt.

Udviklingslandenes særlige stilling

Bistand til at hjælpe udviklingslandene med at udnytte de regler og aftaler, som man bliver enige om i WTO-regi, er nødvendig for at sikre udviklingslandene en plads i verdenshandelen.

Udviklingslandene skal have hjælp til at implementere nye aftaler. Det har WTO-medlemmerne forpligtet sig til, og det er nu et selvstændigt forhandlingsemne i Doha-Runden. Uden hjælp, teknisk bistand og særregler for implementering af de aftaler, man bliver enige om i WTO-regi, har udviklingslandene vanskeligt ved at indføre nye regler og bestemmelser og udnytte de regler, der er til deres fordel. Implementeringsspørgsmålet fik derfor en central placering i WTO's forhandlinger ved ministerkonferencen i Doha i 2001. Ifølge udviklingslandene giver WTO's arbejde for at liberalisere verdenshandelen dem især to problemer. Det første er, at de forpligtelser, som udviklingslandene har påtaget sig, medfører store byrder for dem og bør udskydes. Det andet problem er, at de udviklede lande selv har en mangelfuld implementering af visse bestemmelser – især de bestemmelser, der skal sikre udviklingslandene en særlig og differentieret behandling (Særlig Differentieret Behandling - på engelsk "Special and Differential treatment", SDT). WTO-aftalerne indeholder en lang række særbestemmelser om markedsadgang, regelundtagelser og forlængede implementeringsfrister for udviklingslandene. Bestemmelserne er i vid udstrækning ikke-juridisk bindende hensigtserklæringer, som Doha-erklæringen har pålagt WTO-landene at gøre mere præcise, effektive og operative.

En række udviklingslande har på denne baggrund fremlagt mere end 80 konkrete forslag, mens EU sammen med USA, Canada og Japan i december 2002 fremsatte ca. 30 alternative forslag. Da parterne kun kunne enes om få forslag, opgav man at blive enige om særbestemmelser og regelundtagelser for udviklingslandene indenfor den først fastsatte tidsfrist, 31. december 2002. Efter ministerkonferencen forventes forhandlingerne genoptaget på basis af et papir fra WTO-sekretariatet.

Særregler afskaffes med tiden

De udviklede lande anser særregler for at være et middel til at integrere udviklingslandene i verdensøkonomien, men at målet er et handelssystem med ens regler for alle. Særregler er derfor midlertidige undtagelser, der bør udfases i takt med, at udviklingslandene når højere udviklingsstrin. Særregler skal fortrinsvis tilgodes de udviklingslande, der har størst behov for det.

Heroverfor står udviklingslandene, der ønsker at forhandle mere effektive og bindende særregler ind i de enkelte WTO-aftaler. I deres øjne dækker Doha-mandatet kun, at de såkaldte SDT-bestemmelser skal revideres, og at man senere eventuelt kan vende tilbage til spørgsmålet om differentiering og udfasning. En gruppe store udviklingslande anført af Indien og Brasilien, der ikke vil kunne nyde godt af SDT-bestemmelser til særlig gavn for de mindst udviklede udviklingslande, modsætter sig ofte en sådan differentiering.

Fra dansk side har man arbejdet for en mere imødekommende EU-holdning overfor udviklingslandenes forslag. EU har også fremsat forslag, der går længere end, hvad USA, Canada og Japan har kunnet tilslutte sig. Dansk interesse består i at sikre, at udviklingslandene snarest muligt integreres fuldt og helt i det multilaterale handelssystem. Danmarks indgangsvinkel er, at imødekommelser på SDT vil være nødvendig for at kunne engagere udviklingslandene i de emner, som er af særlig interesse for industrilandene og EU.

Nødvendigt med teknisk bistand

Doha-erklæringen understreger, at bistand på handelsområdet skal ydes med henblik på at sætte udviklingslandene i stand til at udnytte fordelene af et åbent verdenshandelssystem med faste regler og aftaler. For at nå målet vil den tekniske bistand til udviklingslandene skulle omfatte forhandlingstræning, teknisk bistand til national implementering af de indgåede aftaler og bistand til at udnytte den øgede markedsadgang. Umiddelbart efter ministerkonferencen i Doha i efteråret 2001 besluttede man at fordoble WTO's træningskapacitet og at øge WTO-sekretariatets res- ▶

sourcer på området. Desuden aftalte man at oprette ”Doha Development Agenda Global Trust Fund”. Medlemsbidragene for 2002 muliggjorde, at WTO-sekretariatet var i stand til mere end at fordoble sin tekniske bistand i forhold til 2001. Hertil kommer, at WTO – sammen med Verdensbanken, IMF, UNDP, UNCTAD og Det Internationale Handelscenter, ITC – aktivt deltager i det såkaldte ”Integrated Framework”, som arbejder for at indarbejde handelsrelateret bistand i de mindst udviklede landes egne fattigdomsbekæmpelsesstrategier.

Selvom handelsrelateret bistand af langt de fleste lande anses for ikke at være tilstrækkeligt til at sikre, at udviklingslandene bliver integreret i verdenshandelsystemet, er bistanden en nødvendig del af bestræbelserne på at øge udviklingslandenes muligheder for at drage nytte af den markedsadgang, de har og vil kunne få. Forøgelsen af den handelsrelaterede bistand vil desuden kunne medvirke til at engagere udviklingslandene yderligere i WTO-forhandlingerne generelt.

Offensiv dansk indsats

Danmark har været blandt de mest aktive i bestræbelserne for at fremme ydelsen og effektiviteten af multilateral handelsrelateret bistand til udviklingslandene. I oktober 2002 vedtog Regeringen en strategi for en samlet dansk indsats for handel og udvikling, og på dansk opfordring fremlagde EU-Kommissionen i september 2002 en samlet redegørelse for EU's politik på området. Derefter opfordrede Rådet Kommissionen til at arbejde videre med at integrere handelspolitikken i udviklingspolitikken og omvendt styrke hensynet til udviklingslandene i handelspolitikken samt sikre den fornødne sammenhæng i EU's indsats og politik på området. Danmark yder betydelige frivillige bidrag til handelsrelateret bistand gennem WTO og en række andre organisationer. I 2004 er Danmarks multilaterale handelsrelaterede bistand på i alt 45 mio. kr. - næsten det dobbelte af året før. Danmark er en aktiv bidrager til bestræbelserne på

at øge de mindst udviklede udviklingslandes deltagelse i verdenshandelen. Danmark er således blandt initiativtagerne til Den Integreerede Ramme (IF) for handelsrelateret bistand. IF's primære mål er at integrere handels hensyn i de mindst udviklede udviklingslandes nationale udviklingsstrategier. Danmark deltager fortsat meget aktivt i bestræbelserne på at effektivisere og samordne den internationale handelsrelaterede bistand. Det danske formandskab af IF's styrekomité er af stor betydning i denne forbindelse.

Indsats rettet mod de mindst udviklede lande

Særlig hensyntagen til de mindst udviklede lande er en vigtig del af stort set alle forhandlinger under Doha-Runden. Doha-erklæringen omtaler disse udviklingslandes særlige behov og interesser i 21 paragraffer. I paragraf 42 forpligter WTO-medlemmerne sig eksempelvis til at øge de mindst udviklede landes markedsadgang, give deres eksportvarer told- og kvotefri markedsadgang, fremme af deres WTO-optagelse og yde dem teknisk handelsrelateret bistand.

Med hensyn til told- og kvotefri markedsadgang for produkter fra de mindst udviklede lande vedtog EU allerede i februar 2001 det såkaldte ”Everything But Arms” initiativ, som man i WTO har opfordret andre industrialiserede lande til at følge. En række lande, senest Australien, har fulgt EU's eksempel. Det er desuden lykkedes at nå til enighed om retningslinjer for hurtigere og mere smidig WTO-optagelse af mindst udviklede lande.

Små økonomer

En særlig opgave på Doha-dagsordenen er at undersøge små økonomiers udenrigshandel. Ifølge paragraf 35 skal dette arbejde resultere i anbefalinger til at sikre en bedre integration af små og sårbare økonomier i verdensøkonomien. Arbejdet vedr. små økonomier blev først igangsat i WTOs Handel og Udviklingskomité i foråret 2003. Der foreligger endnu ikke konkrete resultater af komitéens arbejde.

Forhandlinger om kopimedicin, geografiske betegnelser og bio-pirateri

TRIPs-aftalen giver udviklingslandene mulighed for at benytte livsvigtig kopi-medicin, men det har vist sig vanskeligt for udviklingslande uden egen medicinproduktion at udnytte reglerne. TRIPs forhandlingerne vedrører også beskyttelse af geografiske betegnelser og patentering af levende materiale.

I praksis har udviklingslande uden medicinproduktion haft vanskeligt ved at udnytte TRIPs-aftalens muligheder for at få adgang til livsvigtig kopimedicin. Op til ministerkonferencen i Doha stillede en række udviklingslande derfor spørgsmålstegn ved værdien af TRIPs-aftalen. Aftalen blev kritiseret for at forhindre udviklingslandene i at nyde godt af videnskabelige fremskridt på sundhedsområdet. Doha-erklæringens paragraf 17 understreger derfor behovet for, at TRIPs-aftalen gennemføres på en måde, der fremmer folkesundheden. Der blev desuden vedtaget en særlig erklæring om TRIPs og offentlig sundhed. Erklæringen pegede på problemerne med HIV/AIDS, tuberkulose, malaria og andre epidemier. TRIPs-rådet blev pålagt inden udgangen af 2002 at foreslå principper for import af livsvigtig kopimedicin produceret på tvangslicenser. Den 30. august 2003 nåede TRIPs-rådet efter langvarige forhandlinger til enighed om disse principper. Beslutningen giver mulighed for under visse betingelser at udstede tvangslicens til produktion og eksport af livsvigtig kopimedicin til et land, der ikke selv er i stand til at producere den pågældende medicin.

Formanden for WTO's Generelle Råd formulerede en særskilt udtalelse, som skulle imødekomme de WTO medlemmer - i den sidste forhandlingsfase alene USA - som frygtede, at beslutningen ville svække patentbeskyttelsen. Erklæringens fortolkningsbidrag understreger, at aftalen skal anvendes i "god tro" til sundheds-

mæssige formål og ikke må anvendes til at opnå industripolitiske eller kommercielle formål. Det påpeges desuden, at det er vigtigt at sikre, at kopimedicin ikke kommer i de forkerte hænder.

Midlertidige regler skal gøres permanente

Beslutningen af 30. august 2003 er en midlertidig undtagelse fra TRIPs-aftalen. Ifølge beslutningen skulle TRIPs-rådet senest ved udgangen af 2003 tage fat på at ændre aftalen, der skulle vedtages inden seks måneder. Det angives udtrykkeligt, at aftaleændringer skal basere sig på beslutningen.

Formanden for TRIPs-rådet har indledt sonderinger med WTO-medlemmerne med henblik på at gennemføre ændringen af TRIPs-aftalen. En række udviklingslande har i den forbindelse givet udtryk for ønsker om genforhandling af dele af beslutningen. USA tilstræber på den anden side tilsyneladende en løsning, der vil mindske den relative værdi af beslutningen i forhold til formandskabserklæringen.

EU ønsker ikke at genoptage den diskussion, der blev afsluttet med beslutningen af 30. august 2003, men foretrækker en ændring i tråd med indholdet af beslutningen. Samtidig finder EU, at formandskabserklæringens værdi som fortolkningsbidrag ikke bør mindskes efter en formalisering af beslutningen. Danmark har støttet EU's linie. Det er næppe muligt for TRIPs-rådet at afslutte behandlingen af spørgsmålet inden 1. juli 2004. Det bør dog ikke i praksis påvirke den internationale regulering af spørgsmålet, da beslutningen fortsat vil gælde, indtil TRIPs-aftalen ændres.

Beskyttelse af geografiske betegnelser

Doha-erklæringens paragraf 18 pålagde TRIPs-rådet at afslutte forhandlinger om etablering af et multilateralt register for geografiske betegnelser for vin og spiritus inden ministerkonferencen i Cancun. Rådet blev samtidig pålagt at forhandle og inden udgangen ▶

af 2002 at rapportere om muligheden for at udstrække den udvidede beskyttelse af geografiske betegnelser til at omfatte andre områder end vin og spiritus. Endelig skulle Rådet undersøge forholdet mellem TRIPs-aftalen og Biodiversitets-konventionen og beskyttelsen af traditionel viden og folkløse.

EU har støttet etableringen af et internationalt register for vin og spiritus og en udstrækning af den udvidede beskyttelse af geografiske betegnelser til at gælde for andre områder og produkter end vin og spiritus. EU's holdning møder stærk modstand fra især USA og Australien, mens udviklingslandene er delt i to lejre. TRIPs-rådet nåede derfor ikke til enighed ved udgangen af 2002, hvor fristen for drøftelserne udløb. Trods fristens udløb betragter EU fortsat ikke emnet som færdigbehandlet. Men ved udgangen af 2003 besluttede EU sig for at forholde sig mere fleksibelt på dele af området. Fra dansk side understreges, at en udvidelse af anvendelsen for geografiske betegnelser ikke må føre til yderligere administrative byrder for udviklingslandene eller protektionisme og begrænsning af udviklingslandenes markedsadgang. Ligeledes støtter Danmark størst mulig EU-fleksibilitet på området.

Forebygge bio-pirateri

En lang række udviklingslande mener, at TRIPs-aftalens bestemmelser om patentering af levende materiale (artikel 27 3 (b)) risikerer at undergrave Biodiversitets-konventionens beskyttelse af oprindelige folks og

lokalsamfunds metoder og viden. En bestemmelse i Konventionen siger, at oprindelseslandet skal give samtykke til et andet lands udførsel og udnyttelse af genetiske ressourcer. De kritiske udviklingslande mener ikke, at TRIPs-aftalen i tilstrækkelig grad beskytter dem mod, at et andet land udøver "bio-pirateri" ved at tage patent på opfindelser baseret på materiale eller viden om materialet fra deres land. Modsat denne holdning står en række industrilande fast på, at Biodiversitets-konventionen og TRIPs-aftalen regulerer forskellige områder og derfor bør ses uafhængigt af hinanden.

EU er fortalende for, at Biodiversitets-konventionen og TRIPs-aftalen kommer til at understøtte hinanden, så TRIPs-aftalen er med til at forebygge "biopirateri". EU har foreslået, at en patentansøger ved indgivelse af sin patentansøgning skal bekendtgøre den geografiske oprindelse af den genetiske ressource eller traditionelle viden, der indgår i opfindelsen. EU har også støttet, at der udvikles en international model for beskyttelse af traditionel viden. Endelig har EU foreslået, at dele af det tekniske arbejde flyttes til Verdensorganisationen for Immaterialret (WIPO), der i højere grad besidder den fornødne baggrundsviden på området. Dette forslag har toneangivende udviklingslande dog indtil nu afvist. Danmark har tilsluttet sig EU-arbejde for, at TRIPs-aftalen understøtter Biodiversitets-konventionens principper om adgang til genetiske ressourcer, traditionel viden og "benefit sharing".

TRIPs-aftalen kan sikre billig medicin til udviklingslandene

TRIPs-aftalen (Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights, TRIPs) opstiller på internationalt plan visse mindstekrav til landenes beskyttelse af immaterielle rettigheder. Under visse betingelser giver aftalen mulighed for at udstede tvangslicenser uden samtykke fra rettighedshaverne. For eksempel så det bliver muligt at købe livsvigtig medicin til lavere pri-

ser end originalpræparaterne sælges til. For at sikre målsætninger i TRIPs-aftalen har WTO nedsat et råd for Handelsrelaterede aspekter af Intellektuelle Ejendomsrettigheder. Rådets arbejde består især i at gennemgå de nationale lovgivninger om blandt andet ophavsret, varemærker og patenter med henblik på at sikre gennemførelsen af TRIPs-aftalens bestemmelser.

EU vil fremme miljøhensyn

Målsætningen om bæredygtig udvikling indgår i Doha-Runden, men USA og visse udviklingslande frygter "grøn protektionisme", hvor fremmede varer kan holdes ude. EU vil liberalisere handel med miljøvenlige produkter.

I Doha lykkedes det EU at få sat handel og miljø på dagsordenen for en ny forhandlingsrunde. Som led i Doha-Rundens overordnede målsætning indeholder paragraf 6 en bestemmelse om, at handel, miljø og bæredygtig udvikling skal understøtte hinanden. I paragraf 31 fastslås det derfor, at WTO-medlemmerne skal igangsætte forhandlinger om:

1. Forholdet mellem eksisterende WTO-regler og handelsbestemmelserne i multilaterale miljøaftaler (MEA'er)
2. Procedurer for informationsudveksling og observatørstatus mellem de multilaterale miljøaftalers sekretariater og de relevante WTO-komitéer
3. Liberalisering af handelen med miljøvarer og -tjenesteydelser gennem reduktion af told- og ikke-toldmæssige barrierer for miljøprodukter.

Desuden skal WTO's Komité for Handel og Miljø (CTE) ifølge paragraf 32 især rette opmærksomheden mod:

1. Miljøbestemmelsernes effekt på markedsadgangen for især udviklingslandene – navnlig de mindst udviklede lande (LDC'erne).
2. Miljørelevante bestemmelser i TRIPs-aftalens afsnit om handelsrelaterede intellektuelle ejendomsrettigheder.
3. Miljømærkningsbestemmelser. Komitéens arbejde skal klargøre behovet for at præcisere relevante WTO-bestemmelser.

Endelig skal Komitéen for Handel og Miljø (CTE) og Komitéen for handel og udvikling gennem hele Doha-Runden identificere og debattere miljø- og

udviklingsaspekter for at bidrage til, at ønsket om en bæredygtig udvikling afspejles i det samlede resultat af Doha-Runden.

To forskellige grundsyn

Forhandlingerne om emnerne har båret præg af, at der først skal nås til enighed om miljøspørgsmålene under paragraf 31 ved Doha-Rundens afslutning. Derfor er der indtil nu kun sket begrænsede fremskridt. EU's forsøg på at drive forhandlingerne på området fremad har stået relativt isoleret bortset fra støtte fra de 10 nye EU-medlemslande samt Norge, Schweiz og Japan. Bestræbelserne har mødt modstand fra udviklingslande, der mener, at øget miljøhensyn i WTO-reglerne vil bane vejen for "grøn protektionisme". Tilsvarende ser lande som USA, Australien og New Zealand en fare for, at miljøbestemmelser kommer til at fungere som barrierer for øget markedsadgang til det europæiske marked.

Forhandlingerne i Komitéen for Handel og Miljø har hidtil primært fokuseret på forholdet mellem eksisterende WTO-regler og handelsbestemmelserne i de multilaterale miljøaftaler, herunder forhandlingsmandatets rækkevidde og hvordan de videre forhandlinger bør tilrettelægges.

I spørgsmålene tegner der sig indtil nu to hovedfronter. En landegruppe, oprindeligt modstander af overhovedet at gøre handel og miljø til et forhandlingsemne, anført af Australien, USA og de delvis industrialiserede udviklingslande. Gruppen mener, at et begrænset antal multilaterale miljøaftaler bør gennemgås systematisk for at afklare, om de i forhold til WTO-reglerne har givet anledning til konkrete handelskonflikter eller implementeringsproblemer. Landegruppen ønsker kun at overveje forhandling, hvis gennemgangen peger på konkrete konflikter, og understreger samtidig, at et forhandlingsresultat ikke må ændre på WTO-regelsættets nuværende rettigheder og forpligtelser.

En anden landegruppe under ledelse af EU finder det nødvendigt at nå et forhandlingsresultat, som bidra- ►

ger til, at handel og miljøregler i højere grad understøtter hinanden. EU argumenterer derfor for en analyse, der kan fastslå typer af handelsbestemmelser i de multilaterale miljøaftaler, som WTO bør respektere ikke mindst på grundlag af principper for god regeringsførelse.

Definition af miljøprodukter

Forhandlingerne i Komitéen for Handel og Miljø om liberalisering af handelen med miljøprodukter har hidtil fokuseret på at fastslå en definition af miljøprodukterne. Udgangspunktet er, spørgsmålet om det er muligt at udarbejde en udtømmende liste over produkter, der ud fra deres anvendelse kan betegnes som miljøprodukter – for eksempel produkter til at fjerne forurening eller udnytte vedvarende energikilder. Der er fremlagt flere forslag til lister over miljøprodukter. I den forbindelse forsøger EU at få udvidet definitionen af miljøprodukter til at omfatte produkter med en miljømæssig forsvarlig livscyklus. Hermed søger EU blandt andet at imødegå udviklingslandenes modstand mod aftaler på området.

EU's holdning er, at en udvidet definition i høj grad vil forøge disse landes muligheder for at få produkter identificeret som miljøvenlige. EU ligger i det hele taget i front, når det i de forskellige forhandlinger gælder bestræbelserne på at liberalisere handelen med så mange miljøvenlige varer og tjenesteydelser som muligt.

EU vil fremme miljøhensyn

Trods lange drøftelser er der endnu ikke enighed om, hvorvidt miljødagsordenen for Doha-Runden i Cancun skal medtage de tre emner i paragraf 32 – miljøbestemmelsernes effekt på markedsadgangen for især udviklingslandene, miljørelevante bestemmelser i TRIPs-aftalen og miljømærkningsbestemmelser. Af frygt for at få begrænset deres nuværende markedsadgang tegner der sig udbredt modstand blandt udviklingslande og visse udviklede lande mod at tage fat på

forhandlinger om regler for ikke-diskriminerende miljømærkning. Spørgsmålet om paragraf 32-emnernes inddragelse i de egentlige forhandlinger skulle have været løst under ministerkonferencen i Cancun, men udestår fortsat som følge af konferencens manglende resultater.

EU har understreget, at miljøhensyn ikke må misbruges til skjult protektionisme, men derimod skal fremme handel, udvikling og miljø. Danmark har gennem lang tid arbejdet aktivt for, at EU fremmer miljøhensyn i WTO-forhandlingerne. Det danske udgangspunkt er, at handel, miljøbeskyttelse og bæredygtig udvikling indbyrdes skal understøtte hinanden uden at belaste udviklingslandene med unødige handelshindringer. Det er forsat den danske regerings mål at nå positive resultater på WTO's forhandlinger om handel og miljø. Ønsket er at få igangsat forhandlinger om paragraf 32-emnerne – miljøbestemmelsernes effekt på markedsadgangen for især udviklingslandene, miljørelevante bestemmelser i TRIPs-aftalen og bestemmelser for miljømærkning.

EU Kommissionen gennemfører bæredygtighedsvurderinger (Sustainable Impact Assessments) af såvel den samlede DOHA dagsorden som de enkelte regionale handelsliberaliseringsaftaler, hvor EU deltager.

Analysernes formål er at identificere direkte økonomiske, sociale og miljømæssige konsekvenser i såvel EU som de øvrige lande omfattet af aftalerne, og - at identificere mulige afhjælpende foranstaltninger. Det er Kommissionens hensigt, at de identificerede afhjælpende foranstaltninger for så vidt angår udviklingslandene skal indgå i de videre drøftelser med disse lande i prioriteringen af den handelsrelaterede udviklingsbistand.

For så vidt angår de direkte økonomiske, sociale og miljømæssige konsekvenser, er det Kommissionens intention, at disse skal indgå som basis for EU's forhandlinger på de enkelte områder og regioner.

Arbejdstagerrettigheder i WTO/ILO

Arbejdstagerrettigheder er ikke et selvstændigt emne på Doha-Rundens dagsorden.

I Doha-erklæringens paragraf 8 bekræfter WTO-landene deres erklæring fra WTO-ministerkonferencen i Singapore i 1996 vedr. internationale arbejdstagerrettigheder og tager arbejdet i International Labour Organisation (ILO) om globaliseringens sociale dimension til efterretning. Doha-erklæringen henviser arbejdet med internationale arbejdstagerrettigheder til ILO – FN's internationale arbejdsorganisation, og trods en ihærdig indsats lykkedes det ikke Danmark og EU at få gjort handel og arbejdstagerrettigheder til et forhandlingsemne ved Doha-Runden. Derfor er ILO i dag det centrale forum for diskussionens placering i globaliseringsprocessen, mens handel og arbejdstagerrettigheder er udelukket som et selvstændigt emne på Doha-Rundens dagsorden.

Resultatet af arbejdet i ILO forelå i februar 2004 i form af en rapport med titlen 'A Fair Globalization; Creating opportunities for all'. Rapporten drager en række omfattende, langsigtede konklusioner om, hvorledes sociale aspekter bedst kan inddrages i globaliseringsprocessen inden for de enkelte lande i samarbejde med det civile samfund, arbejdsmarkedets parter, internationale parlamentariske forsamlinger og organisationer som Bretton Woods-institutionerne og FN-organisationerne samt WTO. Blandt rapportens

handelsrelaterede anbefalinger er, at handelsforvridende statsstøtte til især landbruget hurtigt bør udfases, at fastsættelse af tekniske standarder bør ske med større deltagelse af udviklingslandene, at WTO's SDT-bestemmelser markant bør styrkes, at et multilateralt forum bør udarbejde en ramme for bestemmelser om konkurrencepolitik og udenlandske direkte investeringer og at afbalancerede regler for handel og kapitalbevægelser bør komplementeres af afbalancerede regler for grænseoverskridende personbevægelser og øget respekt for fundamentale arbejdstagerrettigheder.

Uformelle drøftelser i EU-kredsen tyder foreløbig på, at medlemslandene generelt hilser rapporten velkommen som et væsentligt bidrag til at styrke globaliseringens positive effekter. Blandt EU-landene er der samtidig bred enighed om, at en eventuel inddragelse af elementer fra rapporten i WTO-sammenhæng ikke bør være en hindring for et snarligt positivt resultat af den igangværende Doha-runde.

Mere effektiv behandling af tvister

WTO's system til behandling af tvister mellem medlemslandene skal revideres.

WTO behandler handelstvister indenfor tvistbilæggesorganet – et domstolslignende system, som afgør uenigheder mellem medlemslandene. Tvistorganets afgørelser er bindende for landene, og landene kan blandt andet idømmes strafhold. Ved WTO's ministerkonference i Marrakesh i 1994 blev det aftalt inden for fire år at foretage en revision af den aftale, der ligger til grund for WTO's nuværende tvistbilæggesystem den såkaldte "Forståelse" (Forståelsen vedrørende regler og procedurer for bilægelse af tvister - på engelsk "Dispute Settlement Understanding" eller DSU.)

Doha-erklæringen satte den 31. maj 2003 som deadline for aftalens revision. Medlemmerne blev dog ikke enige om et samlet forslag til ændringer, og blev det heller ikke efter Doha. Det lykkedes dermed ikke at overholde fristen 31. maj 2003. Der er enighed om ny frist den 31. maj 2004, som dog formentlig også sprænges. Udsættelse med endnu et år er sandsynligt. At forhandlingerne ikke er del af den samlede WTO-runde har begrænset mulighederne for at nå til enighed om større ændringer.

EU har foreslået en række grundlæggende ændringer og har fremlagt forslag om øget gennemsigtighed i

tvistbilæggesystemet i WTO, indførelse af en permanent panelinstans og et udvidet appelorgan til behandlingen af tvister. Andre lande – som Japan og Mercosur-landene* – mener, at revisionen bør holde sig til nogle få tekniske justeringer af aftalen. USA, der på det seneste har tabt en række større handelstvister, er skeptisk overfor at gøre tvistbilæggesystemet mere permanent, selv om landet generelt har insisteret på øget gennemsigtighed i WTO's tvistbilæggesystem.

Eftersom EU har en ambitiøs dagsorden og nødt vil nøjes med mindre tekniske justeringer, har EU overvejet at kombinere enighed om mindre tekniske justeringer med et fornyet mandat til forhandling af mere omfattende ændringer. Ønsket er, at princippet om, at alle WTO-medlemmer skal forpligte sig på alle områder (den såkaldte "single undertaking") også skal gælde dette område. Danmark har interesse i et velfungerende internationalt system til håndtering af handelspolitiske tvister. Der lægges fra dansk side desuden vægt på at forbedre udviklingslandenes mulighed for at gøre brug af tvistbilæggesystemet.

* Mercosur samarbejdet blev etableret 1991 og er et regionalt frihandelssamarbejde mellem Argentina, Brasilien, Paraguay og Uruguay med Bolivia og Chile som associerede medlemmer. Mercosurs primære mål er inden 1. januar 2006 at etablere en toldunion blandt medlemslandene.

Strammere regler for anti-dumping og statsstøtte

Danmark ønsker en markant reduceret brug af anti-dumping og subsidier. Navnlig fiskerisektoren er væsentlig for forhandlingerne.

Doha-erklæringens paragraf 28 pålægger medlemslandene at genforhandle WTO-aftalerne om anti-dumping og statsstøtte – herunder især i fiskerisektoren – med henblik på at præcisere og forbedre de eksisterende regler. Doha-erklæringen understreger, at de grundlæggende koncepter og principper i aftalerne skal bevares, og at arbejdet skal tage særlige hensyn til udviklingslandene. Forhandlingerne er en del af princippet om ”single undertaking” – det vil sige, at reglerne omfatter alle medlemslande.

Forhandlingerne om aftalerne er fortsat i en indledende fase. Processen er mere fremskreden, når det gælder at fastslå konkrete forhandlingsemner inden for anti-dumping end for subsidier. USA ønsker som udgangspunkt ikke skærpede regler på områderne, mens EU på sin side har bidraget med skriftlige indlæg af forholdsvis uforpligtende karakter.

Hvad angår fiskeristøtte har EU dog præsenteret et relativt ambitiøst forslag. EU foreslår blandt andet efter en kort overgangsperiode at forbyde kapacitetsfremmende statsstøtte, der kan have en meget skadelig virkning på fiskebestandenes bæredygtighed. EU foreslår desuden at tillade støtte, der sigter på at redu-

cere fiskerikapaciteten og afbøde de negative sociale og økonomiske konsekvenser heraf. Andre lande lægger vægt på, at fiskeristøtte bør indgå i en overordnet mekanisme for ressourcestyring. Risikoen er at sagen føres ud af WTO-regi, hvilket vil gøre det umuligt at slippe af med subsidierne, og det vil være til skade for bæredygtige fiskebestande.

Danmark har stor interesse i at få præciseret og opstrammet WTO's regler for anti-dumping og subsidier. Hvad angår fiskerisubsidier ønsker Danmark, at brugen af kapacitetsfremmende subsidier helt ophører af hensyn til fiskebestanden.

Fremtiden for Singapore-emnerne

EU ønsker skub i forhandlingerne om de såkaldte Singapore-emner, der omfatter handel og investering, handel og konkurrence, handelslettelser og offentlige indkøb.

EU forsøgte i Cancun at bringe fremdrift i drøftelserne af de såkaldte Singapore-emner, der omfatter fælles regler for handel og investering, handel og konkurrence, handelslettelser og offentlige indkøb. EU har ønsket at få klargjort, hvad der er Singapore-emnernes mål og har søgt at skubbe forhandlingerne fremad ved at udvise fleksibilitet vedrørende indholdet. En måde er blandt andet at tage hensyn til udviklingslandenes implementeringsproblemer – herunder at erkende at landene kan have behov for bistand til at indføre de regler, man bliver enige om. Imidlertid var EU alene om at udvise fleksibilitet i forhandlingerne i Cancun, og da især visse asiatiske lande stod fast på Singapore-emnerne overfor en række udviklingslande, som ikke ønskede forhandlinger, kørte drøftelserne fast.

Emnerne kan behandles enkeltvis og frivilligt

I forløbet efter Cancun frem mod mødet i WTO's Generelle Råd i december 2003 tog EU konsekvensen af situationen og udviste igen fleksibilitet. EU har erklæret sig villig til at behandle alle fire Singapore-emner enkeltvis og tage et eller op til alle fire emner ud af Doha-Rundens "single undertaking" – der indebærer, at alle WTO-medlemmer skal forpligte sig på alle områder. Muligheden kunne være at videreføre drøftelserne med henblik på at indgå frivillige WTO-aftaler.

EU's bevægelse har nu bidraget til, at WTO's generaldirektør Supachai Panitchpakdi i en udtalelse efter mødet i december 2003 i Det Generelle Råd meddelte, at der er generel enighed om at behandle Singapore-emnerne hver for sig. Han foreslog, at arbejdet med at løse spørgsmålene om handelslettelser og åbenhed i offentlige indkøb fortsætter og bemærkede, at

behandlingen af de to andre emner på et passende tidspunkt bør genovervejes.

Singapore-emnerne fik deres navn på WTO's ministerkonference i Singapore i 1996, hvor de første arbejdsgrupper vedrørende spørgsmål om handel og investering, handel og konkurrence, handelslettelse og offentlige indkøb blev oprettet. Disse emner har spillet en vigtig rolle i forhandlingerne under Doha-Runden. Modviljen hos udviklingslandene mod at tale om Singapore-emnerne i Cancun kom på trods af, at alle WTO medlemslande i Doha havde accepteret, at Singapore-emnerne indgik i den samlede forhandlingsrunde.

Investeringsregler kan sprede de globale investeringer

EU-landene mener, at alle Singapore-emner burde være af interesse for udviklingslandene. Det har også været tilfældet for de mest omdiskuterede emner, investeringer og konkurrence. Blandt andet har EU vurderet, at ensartede, globale regler på investeringsområdet, kan give gennemsigtig og forudsigelig lovgivning om investeringer i udviklingslandene. Det vil bidrage til, at landene kunne tiltrække flere investeringer, og dermed forbedre deres mulighed for at få en større andel af den økonomiske aktivitet i verden. Samtidig har det spillet en rolle for EU, at alternativet til en WTO-aftale på investeringsområdet er, at store økonomiske aktører på egen hånd går videre med bilaterale investeringsaftaler. Sådanne aftaler vil de fattige lande formentlig have sværere ved at præge end en global aftale i WTO-regi, som alle lande har indflydelse på.

Konkurrenceregler kan regulere multinationale virksomheder

At få en konkurrenceaftale i WTO-regi har EU hidtil vurderet også ville være i udviklingslandenes interesse. En WTO-aftale på konkurrenceområdet ville således kunne regulere spørgsmål af betydning for landene og for eksempel opstille ensartede, internationale regler om multinationale selskabers adfærd, monopoler og karteldannelse mm.

De to andre Singapore-emner – regler om handelslettelser til for eksempel at modvirke toldbureaukrati og regler om gennemsigtighed i offentlige indkøb – har været mindre kontroversielle i WTO-drøftelserne. Også Danmark har i udgangspunktet fundet, at aftaler på disse områder ville være i udviklingslandenes egen interesse.

En række udviklingslande har dog peget på, at de ikke har egen national konkurrencelovgivning, og at en WTO-aftale på området derfor vil påføre dem ekstra administrative byrder. Hvad angår investeringer har flere udviklingslande været skeptiske overfor at diskutere emnet, da de frygter, at regler på området vil mindske deres mulighed for at tiltrække udenlandske investeringer og føre uafhængig økonomisk politik. Samtidig er udviklingslandene bekymrede for, om en aftale kan påføre dem implementeringsforpligtelser, som de ikke har kapacitet til at leve op til.

Et større WTO

147 lande er medlem af WTO. Flere nye medlemslande på vej, herunder Rusland.

Fra dansk side har man den holdning, at det er en styrke for WTO, jo flere medlemmer organisationen har. Man arbejder derfor generelt fra dansk side for, at WTO skal omfatte så mange lande som muligt. På baggrund af en stigende integration i det internationale handelssamkvem ønsker stadig flere lande da også at slutte sig til samarbejdet ud fra en vurdering af dermed bedst at kunne varetage egne handelsmæssige interesser. Der er i dag en meget stor spredning mellem medlemslandene med hensyn til udenrigshandelens omfang, størrelse, økonomisk udviklingsgrad og handelspolitisk grundholdning.

Den 23. april 2004 havde WTO 147 medlemmer. Det senest tilkomne medlem er Nepal. I løbet af 2004 ventes også Cambodia at blive medlem – forhandlingsprocessen er afsluttet, og selve optagelsen afventer nu national ratifikation. Der pågår for tiden forhandlinger med 25 lande, mens der for tre ansøgerlandes vedkommende – Iran, Syrien og Libyen – endnu ikke er nedsat arbejdsgrupper til behandling af spørgsmålet

om WTO-medlemskab. I februar 2004 fik Irak tildelt observatørstatus i WTO.

Optagelse af Rusland

Rusland er den største økonomi og det politisk mest betydningsfulde land, der endnu ikke har opnået medlemskab af WTO. EU lægger stor vægt på fremskridt i den russiske optagelsesproces og har siden 1998 ydet teknisk bistand til det russiske lovgivningsmæssige og institutionelle reformarbejde. De væsentligste emner i de bilaterale EU-Rusland forhandlinger er toldtariffer, landbrugsprodukter, tjenesteydelser, energiområdet samt tilpasning af russiske importprocedurer til WTO's regelsæt. Der udestår fortsat en række problemer i optagelsesforhandlingerne, og det ser i øjeblikket ikke ud til, at russisk optagelse i WTO er realistisk før tidligst i 2005.

USA opgav ståltold men holder fast i handelsforvridende skattefradrag

Uenigheden mellem USA og EU omfattede USA's told på stål, amerikanske skatteregler og to sager om anti-dumping lovgivning.

I 2003 skete flere væsentlige udviklinger i især fire internationale handelstvister. Det drejer sig om stål, den såkaldte FSC-sag om USA's skatteregler, og om to sager vedrørende USA's anti-dumping lovgivning.

WTO's gentagne afgørelser i stålsagen førte i december 2003 til, at USA trak sin ensidige ståltold tilbage. Det skete efter, at WTO's tvistssystem havde kendt USA's ståltold for at være i strid med WTO's regler. WTO's afgørelse gav EU ret til at pålægge amerikanske varer straftold. Få dage inden EU-landene var enige om aktivere straftolden, valgte USA at afskaffe sin ståltold. Dermed blev protektionisme og handelskrig på stålområdet afværget.

Også USA's FSC-skattesystem (Foreign Sales Corporation) er blevet kendt WTO-stridigt. FSC-ordningen giver skattelettelse til amerikanske eksportvirksomheder. I november 2003 stadfæstede WTO, at EU som modtræk mod FSC har ret til at pålægge

amerikanske eksportvarer en straftold på ca. 4 mia. dollar. Derfor blev EU-landene i december enige om fra den 1. marts 2004 trinvist at indføre en straftold på amerikanske produkter. I erkendelse af, at det tager tid at ændre sit skattesystem, får USA tid til at gennemføre lovændringerne. Desuden har EU alene indført fem pct. af straftolden fra 1. marts 2004, hvorefter tolden øges med et procentpoint om måneden.

Anti-dumping love i strid med WTO regler

De to amerikanske anti-dumping love, anti-dumpingloven fra 1916 og Byrd-loven, er begge blevet kendt i strid med WTO's regler. Blandt andet fordi loven fra 1916 giver mulighed for at idømme fængelsstraf i dumpingsager mod udenlandske virksomheder eller personer. På samme måde strider Byrd-loven imod WTO-reglerne, fordi den gør det muligt, at indtægten fra en anti-dumping bøde kan tilfalde den amerikanske virksomhed, der har rejst sagen. I henhold til WTO's afgørelse vedtog EU i december 2003 modforanstaltninger mod loven fra 1916. I sagen om Byrd-loven har EU sammen med andre lande i december 2003 indbragt spørgsmålet om modforanstaltninger for WTO.

Grønland og Færøerne i WTO

Grønland og Færøerne deltager i WTO-arbejdet og inddrages i de handelspolitiske forhandlinger inden for rammerne af Rigsfællesskabet. Sædvanen tro deltog repræsentanter for Grønland og Færøerne i WTO's ministerkonference i Cancun i september 2003 som medlemmer af den danske delegation. Grønland og Færøerne valgte at blive omfattet af WTO-overenskomsten i kraft af Danmarks tiltrædelse i forbindelse med etableringen af WTO. Grønland og Færøerne er derfor via Danmarks WTO-medlemskab omfattet af rettigheder og forpligtelser for medlemslandene.

I henhold til ministererklæringen fra Doha er der igangsat et arbejde med at udrede små økonomiers særlige handelsmæssige problemer med henblik på at opnå en bedre integration af disse i det multilaterale handelssystem. Arbejdet på området påkalder sig en særlig dansk interesse, da de handelsmæssige fordele, der måtte komme ud af arbejdet, muligvis også vil kunne komme Grønland og Færøerne til gode.

EU fortsætter processen

Forberedelse og drøftelse af EU-beslutninger på WTO området sker i EU's Artikel 133-Udvalg og i andre relevante rådsgrupper. EU's aftaler med 3. lande drøftes primært i de pågældende geografiske arbejdsgrupper, men Artikel 133-Udvalget inddrages normalt i drøftelser af aftalernes handelspolitiske aspekter.

Også i det kommende halvår forventes udvalgets arbejde primært at fokusere på Doha-Runden og især udformningen af EU's udspil i forhandlingerne på de forskellige områder.

I forbindelse med bilaterale og regionale forhandlinger forventes der yderligere aktiviteter overfor flere lande og regioner. Blandt andet fortsætter forhandlingerne med Mercosur landene (Argentina, Brasilien, Uruguay og Paraguay), Canada og Golf-landene (De Forenede Arabiske Emirater, Bahrain, Saudi-Arabien, Oman, Qatar og Kuwait). Der vil desuden blive forhandlet om yderligere liberaliseringer eller revision af aftaler med lande og regioner, som Artikel 133-Udvalget i forvejen har aftaler med. Endelig vil udvalget tage stilling til, om der skal indledes forhandlinger om aftaler med yderligere lande og regioner.

Bilag 1

Codex alimentarius

Der afholdes i perioden en række komitemøder af interesse for Danmark. I nogle tilfælde foreligger dagsordenen ikke på nuværende tidspunkt, hvorfor gennemgangen i disse tilfælde bygger på forventninger til dagsordenens sammensætning.

EU's medlemskab af Codex Alimentarius

Codex Alimentarius Commission vedtog på mødet i juli 2003 at "Regional Economic Integration Organizations" kan optages som medlem af Codex. Hermed blev vejen banet for EU's medlemskab af Codex. Efter den formelle Rådsbeslutning, blev EU's ansøgning om medlemskab af Codex bekræftet af Generaldirektøren for FAO. Medlemskabet trådte i kraft med udgangen af 2003.

Komiteen vedrørende kødhygiejne

Komiteen skal fortsætte arbejdet med at udvikle risikobaserede retningslinier for kødhygiejne efter principper, som bl.a. omfatter ansvarsfordeling, fastsættelse af kriterier for hvad der er acceptabelt, med hensyn til sygdomsfremkaldende bakterier, restkoncentrationer, dyrevelfærd m.v., samt inkorporering af jord til bord konceptet.

Der er generel tilslutning til, at retningslinierne også skal omfatte tilberedt kød, kødprodukter og maskinsepareret kød.

På mødet skal man endvidere diskutere et nyt koncept vedrørende risikobaseret kødkontrol, herunder principper for tilrettelæggelse af risikobaseret post mortem inspektion og principper for mikrobiologisk verifikation af proceskontrol af kød.

Komiteen vedrørende tilsætningsstoffer og forureninger

Denne komite fortsætter bestræbelserne frem imod at fastlægge den generelle standard for tilsætningsstoffer og specifikationer for tilsætningsstoffer ("den globale positivliste"), samt den generelle standard for forurenende stoffer i fødevarer.

1) Tilsætningsstoffer

Den generelle standard for tilsætningsstoffer er listen over, hvilke tilsætningsstoffer, der må anvendes i fødevarer, som handles mellem medlemsstater. Den generelle standard angiver hvilke fødevarer de enkelte stoffer må bruges i, med hvilket formål de må anvendes, og i hvilke mængder de må anvendes. Den færdiggjorte liste skal således i princippet svare til den danske positivliste.

Det konkrete indhold af den generelle standard for tilsætningsstoffer bygger på oplysninger om hvilke tilsætningsstoffer, i hvilke mængder og til hvilke anvendelser medlemsstaterne tillader stofferne. En forudsætning for at disse stoffer bliver indarbejdet i standarden er, at de er vurderet og fundet sundhedsmæssigt acceptable af JECFA (FAO/WHO's Joint Expert Committee on Food Additives and Contaminants). Allerede nu er den generelle standard for tilsætningsstoffer mere omfattende end den nuværende danske positivliste. En afgørende årsag til dette er, at standarden i princippet skal omfatte samtlige fødevarer globalt set, mens den danske positivliste alene afspejler vesteuropæiske fødevarer.

Arbejdet med vurdering af de indkomne forslag til anvendelse af tilsætningsstoffer skrider langsomt frem. Arbejdet med udarbejdelsen af den generelle standard for tilsætningsstoffer fortsætter derfor på mødet i marts 2004.

Komiteen skal herudover fortsætte arbejdet med udarbejdelse af specifikationer for tilsætningsstoffer, hvilket sker på baggrund af videnskabelige udtalelser fra JECFA. Disse specifikationer danner også baggrund for EU-direktiverne vedrørende tilsætningsstoffer.

2) Forureninger

Den vedtagne generelle standard for forureninger indeholder de overordnede betingelser for fastlæggelse af globale grænseværdier for forurenende stoffer og beskriver proceduren for fastlæggelse af konkrete grænseværdier i levnedsmidler. Den generelle standard indeholder ingen grænseværdier.

Med henblik på at fastlægge konkrete grænseværdier skal komiteen drøfte et antal diskussionspapirer og herunder vurdere behovet for grænseværdier og andre initiativer. Disse diskussionspapirer gennemgår de relevante forurenende stoffer og foreslår hvilke tiltag der eventuelt bør iværksættes.

Der er diskussionspapirer for

- aflatoksiner i nødder (bortset fra mandler, hasselnødder og pistacienødder).
- acrylamid

Der er positionspapirer for

- dioxiner og dioxinlignende PCB
- chloropropanoler
- acrylamid

Der er grænseværdiforhandlinger for:

- Patulin i æblejuice
- Ochratoksin i rå hvede, byg og rug
- Aflatoksiner er i nødder (mandler, hasselnødder, pistacienødder)
- Deoxynivalenol i kornprodukter
- Bly i fisk
- Tin i dåsemad
- Cadmium i forskellige basisfødevarer

Der arbejdes desuden med udarbejdelse af "code of practice" indeholdende oplysninger om god landbrugsmæssig praksis og god fremstillingsmæssig praksis. Der er code of practice under udarbejdelse for:

- Forebyggelse af aflatoksiner i jordnødder
- Forebyggelse af aflatoksiner i nødder
- Forebyggelse og reduktion af bly i fødevarer
- Forebyggelse og reduktion af tin i fødevarer
- Forebyggelse ved kilden til reduktion af dioxin og dioxinlignende PCB i fødevarer

Desuden er der et nyt diskussionspunkt om mykotoksiner i sorghum.

Et særskilt element på mødet er en fortsat drøftelse af spørgsmålet om, hvordan man foretager indtagsberegninger, som sammenholdt med de videnskabeligt fastlagte TDI-værdier (Tolerabelt Dagligt Indtag) gør det muligt at fastlægge grænseværdier.

Komiteen vedrørende mærkning af levnedsmidler

1) Generelle mærkningsregler

Komiteen skal fortsætte drøftelserne af forslag til mærkning af fødevarer, som er fremstillet ved anvendelse af genteknologi. Diskussionen vedrørende sundhedsanprisninger og næringsdeklarationer fortsættes. Desuden forventes oprindelsesmærkning, sporbarhed og vildledende mærkning behandlet.

Herudover forventes drøftet et diskussionspapir vedrørende QUID-mærkning (kvantitativ deklaration af ingredienser).

2) Retningslinier for økologiske fødevarer

Komiteen vil fortsætte drøftelserne vedrørende revision af listerne over inputstoffer i økologisk produktion (gødningsstoffer, plantebeskyttelsesmidler og tilsætningsstoffer).

Komiteen vedrørende restindhold af pesticid-er i fødevarer

Komiteens årlige møde vil på traditionel vis være præget af det løbende arbejde med fastsættelse af globalt accepterede maksimal grænseværdier (MRL-værdier) for restindholdet af pesticider i fødevarer, herunder især i frugt og grønt, samt i mindre omfang, afgrøder beregnet til foder. I den forbindelse indtager udarbejdelsen af fælles retningslinier for risikoanalyse, herunder især risikovurdering og -håndtering, fortsat en meget central rolle.

Fastsættelsen af globalt accepterede MRL-værdier for restindholdet af pesticider i fødevarer omfatter en lang række konkrete forslag for en række pesticid/af-grøde kombinationer. Drøftelserne af disse forslag vil som nævnt være den helt dominerende opgave på det forestående møde. ▶

Komiteen fortsætter de løbende drøftelser af kriterier for udarbejdelse og accept på det internationale niveau af forslag til MRL-værdier. Disse drøftelser vil ligeledes omfatte en vurdering af hidtil udarbejdede standarder og retningslinier, herunder retningslinier for beregninger af det daglige indtag af pesti-cidrester, der er af afgørende betydning både for den sundhedsmæssige risikovurdering af kroniske og af akutte effekter af pesticidindtaget. På mødet vil der især være fokus på arbejdet med retningslinier for vurdering af risikoen for akutte effekter af kort-tids indtag af pesticidrester gennem kosten.

I tilknytning til grænseværdifastsættelsen fortsætter komiteen det løbende arbejde med standarder og anbefalinger vedrørende metoder til analyse og prøveudtagning til brug for en overvågning og kontrol af fastlagte MRL-værdier for restindholdet af pesticider i de mange forskellige afgrødetyper. Fokus vil være rettet mod analysemetodikken, herunder mod retningslinier for kvaliteten af disse og for kvalitetssikringen af den analytiske kontrol af de fastsatte MRL-værdier.

Komiteens møde afsluttes med diskussion af en række mere specifikke spørgsmål, herunder:

- Prioritering af FAO/WHOs løbende evaluering af gamle og nye pesticider.
- Anvendelsen af nationale MRL-værdier som Interim Codex MRL-værdier i situationer, hvor der er mulighed for at substituere ældre mere sundhedsskadelige pesticider med nye mere sikre forbindelser.
- Fastsættelse af MRL-værdier for krydderier, forarbejdede fødevarer og foderstoffer
- Revision af CODEX Klassifikationssystem for fødevarer og foderstoffer.

Task Force vedrørende god praksis i forbindelse med foder til dyr

Arbejdsgruppen, der skal udarbejde retningslinier for god praksis ved fremstilling af foder og fodring af dyr, afholdt sit fjerde og efter planen sidste møde i København i marts 2003. Det lykkedes her at blive enige om

et udkast til retningslinierne. Ud fra den efterfølgende høring og diskussionerne i Codex Alimentarius Commissionen konstateredes det dog, at der på tre punkter i retningslinierne ikke kunne opnås enighed. Codex Alimentarius Commissionen besluttede derfor, at der skulle afholdes endnu et møde i Task Forcen. De tre punkter, der udestår, vedrører: 1) definitionen på tilsætningsstoffer til foderstoffer, 2) mærkning af foder indeholdende genetisk modificerede produkter og 3) krav til sporbarhed af foder. Det femte og sidste møde afholdes i København i maj 2004. Mødet tager udelukkende sigte på at opnå enighed om de tre ovennævnte punkter.

Komiteen vedrørende mælk og mælkeprodukter

Komiteen skal drøfte forslag til en række standarder for oste, osteprodukter, blandingsprodukter samt tilsatte tilsætningsstoffer til fermenterede mælkeprodukter. Komiteen skal tillige diskutere standarder for produkter, hvori mælkebestanddele er helt eller delvis erstattet af andre råvarer, således som det er almindeligt i Asien. Komiteen skal endvidere påbegynde den flere gange udskudte diskussion om en standard for Parmesan.

Komiteen vedrørende fødevarerhygiejne

Komiteen skal på mødet lægge sidste hånd på en ændring af de eksisterende retningslinier for hygiejnisk produktion af mælk og mælkeprodukter.

I de senere år har komiteen haft stor fokus på at indarbejde risikoanalyse-konceptet i komiteens arbejds-metode, og emnet forventes også at komme til at fylde meget på det kommende møde i komiteen.

Der er i den forbindelse for et par år siden vedtaget et dokument om risikovurderinger og man er nu i færd med at udvikle et dokument om risikohåndtering, der indeholder nogle grundlæggende principper for risikohåndtering, samt en vejledning for det praktiske arbejde.

Komiteen skal bl.a. drøfte en række udkast til risikostrategier for salmonella og campylobacter i fjerkræ

samt en risikoprofil for Enterohæmorrhagisk E. coli i fødevarer.

Ved mødet vil der også blive præsenteret et forslag til en arbejdsproces for, hvordan komiteen godkender nye arbejder inden for området risikovurdering/risikohåndtering. Det forventes, at dette forslag vil blive diskuteret i sammenhæng med dokumentet vedr. risikohåndtering.

Reviderede udkast til retningslinier for kontrol af *Listeria monocytogenes*, retningslinier for hygiejnisk produktion af mælk og mælkeprodukter, retningslinier for hygiejnisk produktion af æg og ægprodukter, retningslinier for anvendelse af procesvand i fødevarer virksomheder, samt retningslinier for validering af hygiejneforanstaltninger skal endvidere drøftes på mødet.

Komiteen vedrørende generelle principper

Komiteen har sat et nyt arbejde i gang vedrørende udarbejdelse af retningslinier, specifikt rettet til regler, om risikoanalyse-principper.

Komiteen skal dernæst fortsætte drøftelserne vedrørende revision af etiske retningslinier for international handel, idet der er behov for en opdatering af de eksisterende retningslinier, selv om der gøres et stort arbejde i komiteen vedr. import/eksport kontrol og certificering med udvikling af systemer til gavn for den internationale handel med levnedsmidler. Det forventes, at det reviderede forslag bl.a. vil indeholde retningslinier for håndtering af varepartier, der er afvist af sikkerhedsmæssige grunde, eksport af underlødige produkter m.v.

Komiteen skal endvidere drøfte et diskussionspapir vedrørende retningslinier for sporbarhed i relation til fødevarer sikkerhed og forbrugerinformation.

Ved mødet vil man fortsætte drøftelserne vedr. retningslinier for samarbejde med andre internationale intergovernmentale organisationer i forbindelse med udarbejdelse af standarder. Forudsat at initiativet til

samarbejdet placeres hos Codex Alimentarius Commission og at beslutningen om samarbejdet tages "on a case by case basis" synes et samarbejde relevant for at undgå overlappning i det internationale standardiserings-arbejde.

Endelig skal man på mødet drøfte principper for deltagelse af internationale non-governmentale organisationer i Codex arbejdet. Der er brug for at se på de nuværende principper for tildeling af observatør status til de nævnte organisationer. For tiden har 155 internationale non-governmentale organisationer observatør status i Codex, hvoraf størstedelen af disse organisationer er beslægtede med handel og/eller industri og desuden er mange af disse ikke internationale i deres struktur og virkefelt. Der skal bl.a. udformes retningslinier for valgbarhed for opnåelse af observatør status, ligesom der vil blive foretaget en evaluering af de nuværende organisationer med observatør status for at klarlægge, om disse lever op til de nye betingelser for opnåelse af observatør status i Codex.

Bilag 2**Oversigt over WTO forhandlings- og arbejdsgrupper**

Forhandlings- og arbejdsgrupper	Formænd
Generelle råd	Amb. Shotaro OSHIMA (Japan)
Tvistbilæggesystemet	Amb. Amina MOHAMED (Kenya)
Trade Policy Review Body	Amb. Puangrat ASAVAPISIT (Thailand)
Rådet for handel med varer	Amb. Alfredo CHIARADIA (Argentina)
Rådet for handel med serviceydelser	Amb. Peter BRNO (Slovak Republic)
TRIPs-rådet	Mr. Joshua LAW (Hong Kong, China)
Komiteen for handel og miljø	Amb. Naéla GABR (Egypt)
Komiteen for handel og udvikling	Amb. Trevor CLARKE (Barbados)
Komiteen for handelsbalancerestriktioner	Mr. Giulio TONINI (Italy)
Komiteen for regionale handelsaftaler	Amb. Ronald SABORÍO SOTO (Costa Rica)
Komiteen for budget, finansiering og administration	Amb. Henrik Rée IVERSEN (Denmark)
Arbejdsgruppe for handel og teknologioverførsel	Amb. Jaynarain MEETOO (Mauritius)
Arbejdsgruppe for handel, gæld og finansiering	Amb. Péter BALÁS (Hungary)

Grupper og komiteer under handelsforhandlingskomiteen – 2004

Grupper og komiteer	Formænd
Forhandlingsgruppe for markedsadgang	Amb. Stefán JÓHANNESSON (Iceland)
Forhandlingsgruppe for regler	Amb. Eduardo PÉREZ MOTTA (Mexico)
Særlig samling under rådet for handel med tjenesteydelser	Amb. Alejandro JARA (Chile)
Særlig samling under rådet for TRIPs	Amb. Manzoor AHMAD (Pakistan)
Særlig samling under rådet for tvistbilæggesystemet	Amb. David SPENCER (Australia)
Særlig samling under komiteen for landbrug	Amb. Tim GROSER (New Zealand)
Særlig samling under komiteen for handel og miljø	Amb. Toufiq ALI (Bangladesh)
Særlig samling under komiteen for handel og udvikling	Mr. Faizel ISMAIL (South Africa)

Bilag 3

WTO medlemmer og ansøgerlande pr. 15. marts 2004

Land	Medlem siden	Land	Medlem siden
Albanien	8. september 2000	Finland	1. januar 1995
Angola	23. november 1996	Forenede Kongerige	1. januar 1995
Antigua og Barbuda	1. januar 1995	Frankrig	1. januar 1995
Argentina	1. januar 1995	Gabon	1. januar 1995
Armenien	5. februar 2003	Gambia	23. oktober 1996
Australien	1. januar 1995	Georgien	14. juni 2000
Bahrain	1. januar 1995	Ghana	1. januar 1995
Bangladesh	1. januar 1995	Grækenland	1. januar 1995
Barbados	1. januar 1995	Grenada	22. februar 1996
Belgien	1. januar 1995	Guatemala	21. juli 1995
Belize	1. januar 1995	Guinea Bissau	31. maj 1995
Benin	22. februar 1996	Guinea	25. oktober 1995
Bolivia	12. september 1995	Guyana	1. januar 1995
Botswana	31. maj 1995	Haiti	30. januar 1996
Brasilien	1. januar 1995	Honduras	1. januar 1995
Brunei Darussalam	1. januar 1995	Hong Kong, Kina	1. januar 1995
Bulgarien	1. december 1996	Indien	1. januar 1995
Burkina Faso	3. juni 1995	Indonesien	1. januar 1995
Burundi	23. juli 1995	Irland	1. januar 1995
Cameroon	13. december 1995	Island	1. januar 1995
Canada	1. januar 1995	Israel	21. april 1995
Central Afrikanske Republik	31. maj 1995	Italien	1. januar 1995
Chad	19. oktober 1996	Jamaica	9. marts 1995
Chile	1. januar 1995	Japan	1. januar 1995
Colombia	30. april 1995	Jordan	11. april 2000
Congo	27. marts 1997	Kenya	1. januar 1995
Costa Rica	1. januar 1995	Kina	11. december 2001
Cuba	20. april 1995	Kinesisk Taipei	1. januar 2002
Cypern	30. juli 1995	Koreanske Republik	1. januar 1995
Demokratiske Republikken Congo	1. januar 1997	Kroatien	30. november 2000
Danmark	1. januar 1995	Kuwait	1. januar 1995
Djibouti	31. maj 1995	Kyrgyz Republic	20. december 1998
Dominica	1. januar 1995	Letland	10. februar 1999
Dominikanske Republik	9. marts 1995	Lesotho	31. maj 1995
Ecuador	21. januar 1996	Liechtenstein	1. september 1995
Elfenbenskysten	1. januar 1995	Litauen	31. maj 2001
El Salvador	7. maj 1995	Luxembourg	1. januar 1995
Estland	13. november 1999	Macao, Kina	1. januar 1995
Europæiske Fællesskab	1. januar 1995	Madagaskar	17. november 1995
Fiji	14. januar 1996	Makedonien, den tidligere jugoslaviske republik (FYROM)	4. april 2003
Filippinerne	1. januar 1995	Malawi	31. maj 1995

Land	Medlem siden	Land	Medlem siden
Malaysia	1. januar 1995	Saint Vincent & Grenadinerne	1. januar 1995
Maldiverne	31. maj 1995	Schweiz	1. juli 1995
Mali	31. maj 1995	Senegal	1. januar 1995
Malta	1. januar 1995	Sierra Leone	23. juli 1995
Mauritania	31. maj 1995	Singapore	1. januar 1995
Mauritius	1. januar 1995	Slovakiet	1. januar 1995
Mexico	1. januar 1995	Slovenien	30. juli 1995
Moldova	26. juli 2001	Salomon-øerne	26. juli 1996
Mongoliet	29. januar 1997	Sydafrika	1. januar 1995
Morocco	1. januar 1995	Spanien	1. januar 1995
Mozambique	26. august 1995	Sri Lanka	1. januar 1995
Myanmar	1. januar 1995	Surinam	1. januar 1995
Namibia	1. januar 1995	Swaziland	1. januar 1995
Nederlandene		Sverige	1. januar 1995
- For kongeriget i Europa og Nederlandenes Antiller	1. januar 1995	Tanzania	1. januar 1995
Nepal	23. april 2004	Thailand	1. januar 1995
New Zealand	1. januar 1995	Tjekkiet	1. januar 1995
Nicaragua	3. september 1995	Togo	31. maj 1995
Niger	13. december 1996	Trinidad og Tobago	1. marts 1995
Nigeria	1. januar 1995	Tunesien	29. marts 1995
Norge	1. januar 1995	Tyrkiet	26. marts 1995
Oman	9. november 2000	Tyskland	1. januar 1995
Pakistan	1. januar 1995	Uganda	1. januar 1995
Panama	6. september 1997	Ungarn	1. januar 1995
Papua New Guinea	9. juni 1996	Forenede Arabiske Emirater	10. april 1996
Paraguay	1. januar 1995	USA	1. januar 1995
Peru	1. januar 1995	Uruguay	1. januar 1995
Polen	1. juli 1995	Venezuela	1. januar 1995
Portugal	1. januar 1995	Zambia	1. januar 1995
Qatar	13. januar 1996	Zimbabwe	5. marts 1995
Rumænien	1. januar 1995	Ægypten	30. juni 1995
Rwanda	22. maj 1996	Østrig	1. januar 1995
Saint Kitts & Nevis	21. februar 1996		
Saint Lucia	1. januar 1995		

Ansøgere til medlemskab af WTO pr. 15. marts 2004

Ansøgere for hvilke optagelsesforhandlingerne er afsluttet, men som afventer national ratifikation (1)	<ul style="list-style-type: none"> • Cambodja
Ansøgere for hvilke der er etableret WTO-arbejdsgrupper om optagelse (27)	<ul style="list-style-type: none"> • Algeriet • Andorra • Azerbajdjan • Bahamas • Belarus • Bhutan • Bosnien-Herzegovina • Cap Verde • Etiopien • Forbundsrepublikken Jugoslavien • Hviderusland • Kazakstan • Laos • Libanon • Rusland • Saudi Arabien • Samoa • Serbien og Montenegro • Seychellerne • Sudan • Tadjikistan • Tonga • Ukraine • Uzbekistan • Vanuatu • Vietnam • Yemen
Ansøgere hvis ansøgning endnu ikke er accepteret af WTO's Generelle Råd (3)	<ul style="list-style-type: none"> • Iran • Syrien • Libyen
Observatørstatus (1)	<ul style="list-style-type: none"> • Irak

Bilag 4**Beach Club samarbejdet****Beach Club Generel Kreds****Beach Club arbejdsgrupper**

- Landbrug
- Tjenesteydelser (ekskl. Søfart)
- Søfart
- TRIPs
- Handel og investering (inkl. TRIMs)
- Handel og konkurrence
- TBT (tekniske handelshindringer)
- SPS (Sanitære- og plantesundhedsstandarder)
- Offentlige indkøb
- Varehandel
- Elektronisk handel
- Tekstiler
- Handel og miljø
- Handel og udvikling (inkl. Mindst udviklede lande)
- Handel og arbejdstagerrettigheder
- Organisatoriske spørgsmål

Medlemmer af Beach Club samarbejdet

- Beskæftigelsesministeriet
- Finansministeriet
- Indenrigs- og Sundhedsministeriet
- Integrationsministeriet
- Justitsministeriet
- Kulturministeriet
- Miljøministeriet
- Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
- Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling
- Skatteministeriet
- Socialministeriet
- Statsministeriet
- Trafikministeriet
- Undervisningsministeriet
- Økonomi- og Erhvervsministeriet
- AI-Rådet
- Arbejderbevægelsens Erhvervsråd
- Arbejderbevægelsens Internationale Forum
- ATTAC
- Brancheforeningen for Informationsteknologi
- Danmarks Fiskeriforening
- Danmarks Nationalbank
- Danmarks Naturfredningsforening
- Danmarks Rederiforening
- Dansk Handel og Service
- Dansk Industri
- Dansk Kunstnerråd
- Dansk Musiker Forbund
- Dansk Navigatørforening
- Dansk Postforbund
- Dansk Tekstil og Beklædning
- Dansk Ungdoms Fællesråd
- Danske Slagterier
- Entreprenørforeningen
- Erhvervs- og Boligstyrelsen
- ETU (Erhvervenes Transport Udvalg)
- Finanstilsynet
- Folkekirkens Nødhjælp
- Forbrugerrådet
- FTF
- Færøernes Landsstyre
- Grønlands Hjemmestyre
- HK
- HTS - Handel, Transport og Serviceerhvervene
- Håndværksrådet
- Ibis
- ICC
- Kommunale Kartel
- Konkurrencestyrelsen
- Kvindernes Ulandsudvalg
- Landbrugsrådet
- LO
- Lægemiddelindustrien
- Max Havelaar Fonden
- Mellempolkeligt Samvirke
- Miljøstyrelsen
- Nepenthes
- NNF
- Nord/Syd Koalitionen
- Patent- og Varemærkestyrelsen
- Rektorkollegiets Sekretariat
- SID Industrigruppen
- Skov- og Naturstyrelsen
- Søfartsstyrelsen
- Udenrigsministeriet
- WWF Verdensnaturfonden
- Økologiske Råd og Selskab
- 92-Gruppen

Appendiks

Oversigt over panelsager ved WTO med Danmark/EU (EF) som part

- Appendiks I: Sager anlagt af EU**
- WT/DS155, 287, 193, 146, 149, 150, 279, 304, 273, 108, 136, 160, 176, 186, 200, 212, 217, 248, 262, 294
- Appendiks II: Sager anlagt imod EU**
- WT/DS263, 265, 290, 266, 269, 219, 141, 246, 299, 301, 307, 242, 283, 286, 174, 26, 48, 260, 291, 292, 293
- Appendiks III: Sager med EU som tredje part**
- WT/DS238, 270, 271, 276, 302, 305, 306, 245, 232, 204, 295, 188, 201, 261, 285, 268, 239, 250, 267, 236, 257, 264, 206, 162, 184, 244, 296, 281, 282, 275

UDENRIGSMINISTERIET

DANMARKS EKSPORTRÅD

Asiatisk Plads 2
1448 København K
Tlf.: 33 92 00 00
Fax: 32 54 05 33
E-mail: um@um.dk
www.eksportraadet.dk